

Hovorna.

Ústavní konflikt. Korespondence Nár. shrom. z 23. září 1924 zmiňuje se ve zprávě ústavně-právního výb. o osnově zákona o vojenské taxě o ústavním konfliktu, který při projednání osnovy měl vzniknouti. Jelikož věc zůstala v tisku bez povšimnutí, vracím se k případu teprve nyní, neboť pokládám případ za zásadní.

Historie je následující: Vládní osnova zákona o vojenské taxě přijata byla poslaneckou sněmovnou beze změny. Senát osnovu změnil a vrátil ji poslanecké sněmovně. Poslanecká sněmovna prostou většinou přítomných přijala oproti usnesení senátu změněnou osnovu a vrátila ji senátu, který ji pak prostou většinou přijal.

Když přišla věc podruhé do senátu, jednal o osnově ústavně-právní výbor, který pak vydal tuto zprávu: »Poslanecká sněmovna zabývala se zásadně otázkou ústavně právní, zda může, když byl senát její usnesení zamítl, změnit usnesení senátu s účinkem, že senát se nově o tomto usnesení radí jako o zcela novém usnesení, nebo má-li toliko dvojí možnost a to: buď přijmouti usnesení senátu, nebo setrvati na svém původním usnesení. Poslanecká sněmovna dospěla k názoru, že dokud osnova zákona nestala se zákonem souhlasným s usnesením obou sněmoven, nebo dvojitým stejným usnesením sněmovny poslanecké, do té doby, že je pouhou osnovou zákona a že může na ní provést sněmovna nebo senát jakoukoli změnu a takto změněná osnova může jíti zpět do sněmovny druhé. Ale tu je otázka, zda osnova může býti bez omezení posílána z jedné sněmovny do druhé, neboť v tom stadiu nesmí vláda vzít svůj návrh zpět. U této osnovy to již trvá od r. 1922 a jde o věc malého rozsahu. Názor posl. sněmovny lze jednak těžko srovnati s odstavcem 4. § 44 úst. listiny, kde se praví: »Změní-li některá sněmovna usnesení sněmovny druhé, rovná se to zamítnutí«, jednak je povážlivý se zřetelem k možnému, aspoň theoreticky, důsledku, že by mohla některá osnova býti posílána z jedné sněmovny do druhé takřka do nekonečna. V tomto případě přijala sněmovna poslanecká návrh vládní beze změny; senát jej změnil a tím zamítl. Toto usnesení senátu bylo poslaneckou sněmovnou také změněno, což se rovná zase zamítnutí. Jestli, jak doslovně § 44 odst. 4. úst. listiny ustanovuje, změna rovná se zamítnutí, p.a.k. tím celá osnova je vyřízena negativně a vlastně senát se jí nemá zabývatí. Pro názor ústavně-právního výboru posl. sněmovny není v doslovném znění ústavní listiny dostatečného podkladu. Výklad, že dokud osnova zákona nestala se zákonem souhlasným usnesením obou sněmoven nebo dvojitým stejným usnesením sněmovny poslanecké, do té doby je pouhou osnovou, je sice správný, ale nelze z něho dovozovati dále, že sněmovna neb senát mohou na ní provést jakoukoli změnu a takto změněná osnova že může jíti zpět do sněmovny druhé. Tento poslední odvozoovaný důsledek odporuje § 44 úst. listiny, který podle svého znění má tendenci, aby nechodila osnova vícekrátě nebo do nekonečna z jedné sněmovny do druhé, nýbrž aby byla považována za přijatu neb definitivně zamítnutou, po dvojitým stejným, ať pozitivním nebo negativním usnesení posl. sněmovny. V tomto případě se posl. sněmovna usnesla již dvakrátě, avšak nikoliv stejně. Vzhledem k těm okolnostem má zpravodaj zato, že senát může o dru-

hém usnesení poslanecké sněmovny ještě jednati a se usnášeti, ale v předpokladu, že buď schválením druhého usnesení posl. sněmovny senátem anebo přijetím se strany posl. sněmovny druhého usnesení senátu dojdeme souhlasného usnesení. Dále by postupování osnova z jedné sněmovny do druhé nemělo pokračovati, poněvadž by odporovalo duchu zákona, vyjádřenému zejména v odst. 2. § 44. ve třetí větě úst. listiny, totiž, že zamítné-li posl. sněmovna usnesení senátu podruhé, nestane se usnesení senátu zákonem. Konečně je uvést, že posl. sněmovna neměla kvalifikované většiny potřebné ke změně usnesení senátu, a tu vzniká konflikt ústavní, pro nějž není instance zákonodárné, která by jej rozhodla. To je také jeden z důvodů proč senát jedná o u.s.n.e.s.e.ní posl. sněmovny, které vlastně neuznává za řádný. p.o.d.k.l.a,d jednání ve smyslu svého výkladu ú.s.t.a.v.ní l.i.s.t.i.n.y, ale chce tak vyvarovati ústavnímu sporu a pokusiti se o shodný výklad, jednak, když již obě sněmovny jsou obsahově stejného názoru, přivoditi uzákonění předlohy, důležité pro veřejnou správu státní.

Výklad ústavní listiny ústavně-právním výběrem je správný potud, že osnova o vojenské taxě byla vyřízena negativně. To je patrné ze znění § 44, kde se praví: »Usnesení poslanecké sněmovny stane se zákonem přes odchýlné usnesení senátu, když se sněmovna poslanecká usnese nadpoloviční většinou všech svých členů na tom, že setrvává na svém původním usnesení. Zamítli-li však senát tříčtvrtinovou většinou všech svých členů osnovu v poslanecké sněmovně přijatou, stane se osnova zákonem, setrvá-li poslanecká sněmovna na svém usnesení třípětinovou většinou všech svých členů.«

Ustanovení druhé věty nelze rozuměti jako pokračování pochodu vymezeného ve větě první, nýbrž jako ustanovení pro ten případ, že senát hned poprvé zamítne osnovu kvalifikovanou většinou. To plyne jak ze znění samého, tak i z ustanovení jednacího řádu.

Otázkou je, zda senát, když podle jeho názoru byla osnova negativně vyřízena, měl ještě o osnově jednati a o ní se usnášeti. »Vzhledem k té okolnosti, že poslanecká sněmovna se usnesla již dvakrát, avšak nikoli stejně«, neměl právě senát o osnově jednati a usnášeti se o ní; tu neplatí žádný předpoklad, nýbrž ústavní předpis, který, jak ústavně-právní výbor senátu sám tvrdí, je jasný.

Jestliže senát tím, že o osnově jednal a jí přijal, chtěl vyvarovati ústavnímu sporu, pak zapomněl, že ústavní konflikt teprve jeho činností, již chtěl konfliktu vyvarovati, vyvrcholil a že ústavní spor lze ještě očekávati. —

Ústavní konflikt započal již tím, že poslanecká sněmovna doručila osnovu po druhé senátu, ač byla vlastně negativně vyřízena a neměla podle § 44 odst. 3., před uplynutím jednoho roku v žádné sněmovně býti podána.

Ústavní spor lze očekávati, když pořadem instancí dostane se spor z provádění zákona vzešlý k některému nejvyššímu soudu, a tento k návrhu stran, jež budou se dovolávati neústavnosti zákona, požádá ústavní soud o rozhodnutí.

Jan Hrabánek.

(Náš sjezd a naše právnické fakulty.) Po zdařilém průběhu a zakončení našeho druhého vědeckého sjezdu právnického možno si oddechnouti. To platí zejména o těch, kteří, znajíce naši národní povahu, měli jistě pochybnosti o tom, jak dopadne; ne snad proto, že bychom měli méně právníků než jiní národové, kteří byli by schopni účastniti se platně jednání a rokování o pravnických problémech, jež mělo zachovati úroveň vědeckou (theoretickou), nýbrž proto, že byla odůvodněná obava, zdali jich bude dost, kteří pochopí nutnost zúčastniti se osobně podniku, jenž měl býti první hromadnou vědeckou manifestací našeho právnictva v osvobozené vlasti a novém státě.

Uvážíme-li počet účastníků, kteří se dostavili, můžeme býti v celku spokojeni. Nebyl sice imponantní, ale aspoň dostatečný. Zásluha na tom

přisluší nesporně našim praktikům, z nichž mnozí nelitovali cestovních námah a peněžních obětí, aby se osobně mohli zúčastniti. Prehlédneme-li však řadu profesorů a docentů všech tří našich právnických fakult, kteří se na sjezdu objevili, úsudek náš bude méně přívětivý. Bylo jich velmi málo. Spravedlivý posuzovatel musí zde arcíř uvážiti, že právnický sjezd náš konal se tentokrát v kraji odlehlem, těžko přístupném a exotickém — totiž v Brně. Již tato okolnost působila — vedle jiných — tísnivě na rozhodnutí cestovní. Neboť pravý Pražan jezdí do Brna zpravidla toliko na komisi nebo na pohřeb a zdrží se zde právě jen nejnnutnější dobu, jsa zarputilým velkoměšťákem, který své rodné město miluje nade všecko. Habeat sibi! Kromě toho typický způsob sjezdového jednání o theoretických otázkách, které možno v oboru válečném srovnávat s otevřenou polní bitvou, nesvědčí mnohým theoretikům, kteří milují spíše bitvu pevnostní, předpokládajíc arcíř, že oni jsou vevnitř a nepřítel venku.

Abych tedy nebyl nespravedlivým, nechci zde jmenovitě vypočítávat ani ty, kteří na sjezdu byli, ani ty, kteří zůstali doma. Nicméně odkazuji čtenáře, který by se o věc — dnes nebo v pozdějších dobách — zajímal, na publikace sjezdu, kde najde příslušná data, zachytnutá mimo jiné též in perpetuum rei memoriam, která může podle statistické metody rozmanitě kombinovati.

Kapitolu pro sebe tvoří účast brněnské právnické fakulty. Zde neplatí totiž výmluva na cestovní obtíže a drahé doby, a kronikář není tudíž vázán žádnými ohledy. Dalo se očekávat, že se sjezdu zúčastní všichni členové fakulty. Většina jich skutečně též přítomna byla. Přesto však vyskytnul se případ, že profesor, pro jehož nominální obor byla zřízena zvláštní sekce, se v této sekci vůbec neobjevil. Tímto mužem jest řádný profesor správního práva na Masarykově universitě Dr. Rudolf Dominik. Podle pravdy dlužno ovšem konstatovati, že byl aspoň na slavnostním představení divadelním, jímž sjezd zahájen, jakož i na závěrečném banketě. W.

Literatura.

Dr. Jaroslav Krejčí: Delegation moci zákonodárné v moderní demokracii. Praha, nákladem vlastním, v komisi u fy Jan Košatka, 1924, 8°, stran 127.

Nález ústavního soudu ze dne 7. listopadu 1922 vyvolal u nás velkou řadu pojednání o podstatě a rozsahu moci nařizovací formou i úrovni velmi různých. Práce Krejčího patří jistě k nejlepším. — Autor obral si za úkol podat přehledně teorii a praxi v některých státech, kde se stala otázka tato aktuální: ve Francii, Německu, Rakousku, Spojených státech a u nás. Podává vždy stanovisko vědecké literatury, pak praxe zákonodárné a judikatury. Pojednává o Francii, nastiňuje předem názory literatury od těch, kteří připouštějí delegaci moci zákonodárné (Rolland, Nezard a zejm. Carré de Malberg, zásadní obhájce zákonů zmocňovacích) přes ty, kteří ji připouštějí s jistými výhradami jako Duguit, Hauriou, Jèze až k zásadním protivníkům delegace: Esmein Berthlémy, Barthlémy, Lebon, Larmande. Poté popisuje rozpaky francouzské legislativy při usnášení zmocňovacích zákonů. — V Německu, jehož teorie i praxe je zatížena v tomto směru rozlišováním nařízení právních a správních reprezentuje mu názor teorie sjezd v Bamberku v roce 1921, kde přijato stanovisko Triepelovo značící odmítnutí obecné delegace. Též Hatschek a i. jsou od půrci delegace. Proti tomuto názoru vystoupil na obhájení delegace Schoen. — V Rakousku převládá názor Kelsenův, který působí rozhodujícím vlivem i na praxi zákonodárnou a soudní, názor to vymezující rozsah nařizovací moci velmi úzce. V Americké Unii jest přísným rozdělením moci vyvolána úzkostlivá snaha, aby exekutiva nezasahovala do